

Mgr. Bohuslav Sobotka
předseda vlády České republiky

V Praze 26.ledna 2016
Čj. 253/2016-OKR

Vážený pane místopředsedo vlády,

obracím se na Vás v návaznosti na jednání Rady vlády pro udržitelný rozvoj (dále jen Rada), která na svém 29. zasedání dne 9. listopadu 2015 projednala návrh výzkumného záměru *Zdravotní dopady těžby uhlí na obyvatelstvo pánevních oblastí* předložený MUDr. Radimem Šrámem, členem Rady a vedoucím Oddělení genetické ekotoxikologie Ústavu experimentální medicíny Akademie věd České republiky (viz Příloha č. 1). Cílem výzkumného záměru je analyzovat současnou zdravotní zátěž populace pánevních okresů Ústeckého kraje a porovnat ji s kontrolním vzorkem populace jižních Čech a s výsledky obdobného projektu, který se uskutečnil v 90. letech minulého století (viz Příloha č. 2).

Rada vyjádřila podporu věcnému obsahu projektového záměru a požádala gesčně příslušné ministry o zpracování odborných stanovisek a doporučení k realizaci výzkumného záměru. Vědecká rada Ministerstva životního prostředí se k návrhu již vyjádřila dne 15. září 2015 (viz Příloha č. 3) a Ministerstvo zdravotnictví vypracovalo obsáhlou oponenturu projektového záměru (viz Příloha č. 4). Rád bych Vás proto jakožto člena Rady požádal o zajištění odborného posouzení návrhu výzkumného záměru Radou vlády pro vědu, výzkum a inovace. S výsledky hodnocení návrhu výzkumného záměru seznamte prosím mě i sekretariát Rady.

S pozdravem

Mgr. Bohuslav Sobotka v.r.

Vážený pan
MUDr. Pavel Bělobrádek, Ph.D., MPA
místopředseda vlády pro vědu, výzkum a inovace

PRAHA
Seznam příloh

Příloha č. 1: Zápis z 29. jednání RVUR

Příloha č. 2: Projektový záměr *Zdravotní dopady těžby uhlí na obyvatelstvo pánevních oblastí*

Příloha č. 3: Zápis z jednání Vědecké rady Ministerstva životního prostředí ze dne 22. září 2015

Příloha č. 4: Stanovisko Ministerstva zdravotnictví k návrhu výzkumného programu

Záznam ze 29. zasedání Rady vlády pro udržitelný rozvoj **pondělí 9. listopadu 2015, 15:00 – 18:00, Lichtenštejnský palác** **(Hnědý sál)**

Přítomní členové a členky Rady

Jiří Dlouhý (STUŽ), Rostislav Dvořák (SČMVD), Václav Hlaváček (Agrární komora), Radomír Jahoda (MO), Jiří Koželouh (Zelený kruh), Martin Kučera (MPSV), Olga Letáčková (MMR), Bedřich Moldan (ČKR), Václav Němec (Rada seniorů ČR), Josef Praks (MK), Bohuslav Sobotka (předseda Rady), Luděk Sosna (MD), Ondřej Šejtka (ČRDM), Jindřich Šnejdrla (MZe), Radim Šrám (AV ČR, v. v. i.), Martina Štěpánková (MLP ÚV), Jaroslav Šulc (ČMKOS), Petr Švec (NSZM), Martin Tlapa (MZV), Miroslav Zábranský (MS), Jan Žurek (CBCSD)

Zástupci omluvených členů a členek Rady

Boris Dlouhý (SP ČR), Martin Doležal (MZDr), Yvonna Gaillyová (Český svaz ochránců přírody), Jan Gregor (MF), Jiří Hrbek (ČSÚ), Martin Kučera (MPSV), Pavlína Kulhánková (MPO), Vladislav Smrž (MŽP), Hana Stelzerová (ČŽL)

Nepřítomní členové a členky Rady

Libor Ambrozek (Český svaz ochránců přírody), Andrej Babiš (MF), Pavel Bělobrádek (RVVI ÚV), Robin Böhnisch (PS PČR), Richard Brabec (MŽP), Tomáš Čoček (MD), Jakub Fischer (RVŠ), Michal Hašek (AK ČR), Michaela Marksová-Tominová (MPSV), Radko Martínek (Senát PČR), Jan Mládek (MPO), Selma Muhič Dizdarevič (ČŽL), Tomáš Prouza (ÚV ČR), Lenka Ptáčková Melicharová (MZDr), Iva Ritschelová (ČSÚ), Jaroslav Staněk (ASO), Radek Špicar (SPD ČR), Jana Vildumetzová (MV), Tomáš Vrbík (Hospodářská komora ČR)

Sekretariát RVUR/Oddělení pro udržitelný rozvoj ÚV ČR

Anna Kárníková, Klára Kopecká, Zbyněk Machát, Jakub Rudý

Hosté

Tamar Balgiashvili (VŠE), Alan Balha (FF UK), Michal Broža (IC OSN), Helena Čížková (MZV), Drahomíra Dubská (ČSÚ), Vladimír Dolejský (MŽP), Jiří Gavor (ENA), Karel Havlíček (Státní fond dopravní infrastruktury), Igor Hartmann (MMR), Miroslav Havránek (COŽP UK), Martin Klož (ÚV ČR), Jan Kravčík (ÚV ČR), Matyáš Křížkovský (FF UK), Petr Lebeda (Glopolis), Soňa Mačejová (ÚV ČR), Anna Pasková (MŽP), Michal Pícl (ÚV ČR), Irena Plocková (Výbor pro udržitelnou energetiku RVUR), Ondřej Pokorný (Technologické centrum AV ČR), Pavel Příbyl (FoRS), Jan Ruml (Český plynárenský svaz), Zuzana Růžičková (MV), Jana Simonová (Glopolis), Veronika Stromšíková (MZV ČR), Vladimír Špidla (ÚV ČR), Pavel Šremer (STUŽ), Václav Trejbal (SPD), Pavel Zámyslický (MŽP ČR)

Informace k usnášeníschopnosti

Dle Statutu RVUR schváleného dne 29. července 2015 není počet členů Rady pevně stanoven a řídí se aktuálním počtem jmenovaných členů Rady. Rada vlády aktuálně 37 jmenovaných členů. Rada vlády je usnášeníschopná při účasti minimálně ½ členů, tedy při počtu 19 členek a členů. Při zahájení zasedání bylo přítomno 29 členů Rady. Kvorum bylo kvůli příchozům a odchodům členů Rady pohyblivé, jeho aktuální stav je vždy uveden u dotčeného hlasování.

Program zasedání

Zahájení

- 1) Informace ke stavu vyjednávání před COP 21 v Paříži (30. 11. – 11. 12. 2015)
- 2) Informace k výsledkům summitu OSN v New Yorku (25. – 27. 9. 2015) a návrh implementace *Cílů udržitelného rozvoje* v České republice
- 3) Informace o aktualizaci *Strategického rámce udržitelného rozvoje* (SRUR):
 - a. zpráva o postupu aktualizace SRUR
 - b. představení pilotní studie *Vliv nerovností na růstový potenciál ČR*
 - c. představení pilotní analýzy megatrendu *Zrychlující se technologický rozvoj* a jeho dopadu na Českou republiku
- 4) Informace o přípravě koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky
- 5) Informace k naplňování závazků České republiky v oblasti energetické efektivity
- 6) Představení doporučení výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj v návaznosti na rozhodnutí vlády ve věci územně ekologických limitů těžby hnědého uhlí
- 7) Informace o projektovém záměru *Zdravotní dopady těžby uhlí na obyvatelstvo pánevních oblastí*
- 8) Organizační změny vyplývající z přijetí nového Statutu RVUR
- 9) Různé

Seznam příloh

- 1) Prezentace Pavla Zámyslického *Konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu v Paříži*
- 2) Prezentace Anny Kárníkové *Informace o přípravě strategického dokumentu „Česká republika 2030“*
- 3) Prezentace Drahomíry Dubské *Vývoj indikátorů nerovností v ČR*
- 4) Prezentace Miroslava Havránka a Ondřeje Pokorného *Analýza globálních megatrendů pro aktualizovaný strategický rámec udržitelného rozvoje*
- 5) Prezentace Vladimíra Dolejského *Informace o přípravě koncepce ochrany před následky sucha v ČR*
- 6) Prezentace Ireny Plockové *Stav a trendy ve zvyšování energetické efektivity a úsporách konečné spotřeby energie v ČR*
- 7) Prezentace Anny Kárníkové *Doporučení výborů RVUR ve věci územně ekologických limitů těžby hnědého uhlí*
- 8) Prezentace Radima Šráma *Vliv prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech ústeckého kraje*
- 9) Prezentace Anny Kárníkové *Organizační změny v Radě vlády pro udržitelný rozvoj*
- 10) Podklady pro 29. jednání Rady vlády pro udržitelný rozvoj, 9. listopadu 2015

Zahájení

Vladimír Špidla (ÚV ČR) zahájil jednání a omluvil Richarda Brabce (MŽP), který měl jednání Rady vlády předsedat. Navržený program zasedání byl jednomyslně schválen.

Předseda Rady vlády Bohuslav Sobotka přivítal účastníky a seznámil je s návrhem programu. Rada díky svému rozšíření posílila svůj reprezentativní charakter (zástupci všech ministerstev, nové též Hospodářské komory ČR či Rady seniorů ČR). Vyšší počet členů nesmí ohrozit její akceschopnost. Vláda podniká kroky ke komplexnímu přístupu k adaptaci na klimatickou změnu, zde je nasnadě propojení s aktualizovaným Strategickým rámcem udržitelného rozvoje ČR (SRUR). Čas nicméně předběhl některé body programu, zejména ten věnovaný územním a ekologickým limitům těžby hnědého uhlí. Otázka hodnocení zdravotních dopadů však nepřestává být aktuální. Limity byly zachovány na dole ČSA a k tomuto tématu se vláda již nehodlá vracet. K posunutí limitů došlo pouze na dole Bílina, nicméně je třeba mít na paměti, že v České republice jsou i další doly, o nichž vláda nejednala, a u kterých je na místě ptát se po míře zdravotních rizik.

K bodu programu č. 1: Informace ke stavu vyjednávání před UNFCCC COP 21 v Paříži (30. 11. – 11. 12. 2015)

Pavel Zámyslický (MŽP) představil aktuální stav vyjednávání před klimatickými jednáními smluvních stran v Paříži. Nové závazky navazují na Rámcovou úmluvu o změně klimatu OSN (1993) a Kjótský protokol (1997). Cílem vyjednávání je dosáhnout právně závazné, ambiciózní a dynamické smlouvy o ochraně klimatu, k níž se připojí všechny smluvní strany, včetně největších producentů emisí skleníkových plynů. Závazky budou pravidelně revidovány a navyšovány, což povede ke stanovenému cíli: udržet nárůst průměrné globální teploty pod úrovní 2°C.

Samotná konference bude pravděpodobně dosud největší v historii, očekává se účast až 40.000 osob. Ve své prezentaci se věnoval pilířům nové smlouvy: mitigačním opatřením (snížování emisí skleníkových plynů), adaptací (přizpůsobení se negativním dopadům) a financování ochrany klimatu (mobilizace národních a soukromých financí). Klíčovou roli v klimatickém financování by po roce 2020 měl hrát Zelený klimatický fond. Finanční příspěvek ČR do tohoto fondu vzrostl na více než 100.000.000 Kč. Prezentace P. Zámyslického je připojena k zápisu jako Příloha č. 1.

Bohuslav Sobotka upozornil na růst emisí některých velkých zemí (Indie, Čína) a položil dotaz, jak se profilují závazky těchto klíčových zemí. Dle **Pavla Zámyslického** nastal pokrok při jednáních s Čínou, která ve srovnání s předcházejícím obdobím uzavřela např. bilaterální dohody s Evropskou unií i USA. Čínu považuje za zemi dvou fází, neboť přistoupila k množství opatření na domácí úrovni, od roku 2017 zavede systém obchodování s emisemi, na mezinárodní úrovni však není příliš vstřícná vůči přijímání závazků. Indie je chudší zemí než Čína, produkuje méně emisí na obyvatele a lze proto z její strany očekávat tlak na nezávaznost dohody.

K bodu programu č. 2: Informace k výsledkům summitu OSN v New Yorku (25. – 27. 9. 2015) a návrh implementace Cílů udržitelného rozvoje v České republice

Martin Tlapa (MZV) poděkoval všem za aktivní přístup a pomoc na přípravě pozice České republiky pro summit OSN, díky čemuž byl k dispozici dobře zpracovaný mandát. Českou delegaci vedl místopředseda vlády Pavel Bělobrádek. Hlavní výstup summitu – Agenda 2030 pro udržitelný rozvoj – obsahuje celkem 17 cílů udržitelného rozvoje a 169 dílčích cílů, které mají být naplňovány v souladu s národními prioritami a možnostmi. Nyní MZV ve spolupráci s ÚV ČR připravuje materiál pro jednání vlády obsahující informaci o summitu i „zadání“ k přípravě návrhu implementace Agendy 2030. Protože ne všechny cíle a dílčí cíle Agendy 2030 jsou pro Českou republiku relevantní, bude prvním krokem diskuse o prioritách ČR ve vztahu k Agendě 2030.

Dosáhnout shody na Agendě 2030 bylo velmi obtížné, ale implementovat přijaté cíle bude ještě náročnější. Naplňování Agendy 2030 si sice vyžádá značné finanční i lidské zdroje, ale současně je jedinečnou příležitostí k inovacím, k investicím do nových technologií a dalším změnám, vedoucím k vyšší ekonomické prosperitě, k šetrnějšímu využívání přírodních zdrojů i ke snižování nerovností. MZV vnímá Agendu 2030 jako zastřešující strategii a zároveň jako podnět pro debatu o vizi rozvoje ČR. Úskalí pro naplnění Agendy 2030 na globální úrovni vidí zejména v riziku nedůsledné implementace a ve vysokých nárocích na monitoring a vyhodnocování implementace (indikátory a tok dat).

Závěr:

Všemi přítomnými členy a členkami Rady byl schválen (29 hlasujících, 29 pro – 0 se zdrželo – 0 proti) návrh **usnesení č. 1** ve znění:

Rada vlády

bere na vědomí výsledky summitu OSN k udržitelnému rozvoji a význam zde schválené Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj

a

pověřuje Sekretariát Rady, aby začal ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem životního prostředí a Českým statistickým úřadem připravovat návrh implementace Agendy 2030 v ČR.

K bodu programu č. 3: Informace o aktualizaci Strategického rámce udržitelného rozvoje (SRUR)

Anna Kárníková (ÚV ČR) představila materiál Oddělení pro udržitelný rozvoj (materiál je součástí podkladů pro 29. jednání Rady vlády pro udržitelný rozvoj připojených k zápisu jako Příloha č. 10), které je pověřeno přípravou aktualizace SRUR, jehož výsledkem by měl být dokument *Česká republika 2030* (ČR 2030). Základním cílem dokumentu je na kvalitním analytickém základě identifikovat příležitosti a hrozby rozvoje České republiky, stanovit 10 – 15 prioritní oblastí a cílů rozvoje a na ně navázaných indikátorů komplexně zachycujících kvalitu života v ČR a jeho udržitelnost. Důležité je, že dokument ČR 2030 by měl fungovat jako rámec pro strategické dokumenty na národní a krajské úrovni a rovněž jako věcný podklad pro přípravu programového období 2020+. V neposlední řadě pak poslouží jako platforma pro přenos a monitorování kompatibility s mezinárodními závazky (Agenda 2030 – Cíle udržitelného rozvoje). Cílem dokumentu ČR 2030 je tedy stanovit rámec rozvoje ČR na základě národních priorit v kontextu mezinárodních trendů a závazků ČR. Dosavadní proces aktualizace SRUR koordinuje tzv. úzký tým složený ze zástupců resortů i odborné veřejnosti, jenž by měl být institucionalizován v podobě Řídícího výboru RVUR. Vzhledem k nutnosti rozsáhlé analytické činnosti je na Úřadu vlády připravován projekt v rámci OP Zaměstnanost. V současné době probíhá identifikace cca 15 klíčových oblastí budoucího dokumentu na základě hodnocení a klastrování 172 tezí k rozvoji České republiky od 49 organizací a institucí. Dále probíhá pilotní analytické ověřování těchto tezí a zároveň vnějších předpokladů rozvoje (tzv. globálních megatrendů), jejichž konkrétní příklady dále představí Drahomíra Dubská (ČSÚ) a Miroslav Havránek (Centrum pro otázky životního prostředí). Souběžně s těmito procesy je vyhodnocováno využívání SRUR resorty a municipálními asociacemi. Do konce roku 2015 bude vládě předložena zpráva o postupu aktualizace SRUR. Předložení prvního draftu textu aktualizovaného SRUR je plánováno v červenci 2016, pak bude následovat meziresortní připomínkové řízení. Aby budoucí dokument mohl být funkční, je třeba, aby byl přijatelný pro co nejvíce relevantních sociálních partnerů. Z toho důvodu byl v týmu pro přípravu aktualizace SRUR ustaven koordinátor participace a expertní poradní tým k této otázce, který připraví analýzu klíčových aktérů a navrhne diferencované platformy pro participaci (výbory RVUR, sněmovna, veřejnost), včetně indikátorů participace. Prezentace A. Kárníkové včetně harmonogramu je připojena k zápisu jako Příloha č. 2.

Pavel Šremer (STUŽ) v diskusi navrhl doplnit navržené usnesení o formulaci „a zajistit průběžné uplatnění pokročilých forem participace při přípravě aktualizace SRUR dle diagramu institucionálního zajištění aktualizace SRUR a konkrétních opatření k zajištění participace uvedených v materiálu k bodu č. 4“. Dále doporučil věnovat více pozornosti implementaci SRUR, jež byla dosud nejslabším článkem SRUR.

Jiří Hrbek (ČSÚ) uvedl, že Český statistický úřad sleduje nepříliš přehledné dění kolem indikátorů k Agendě 2030. Dosud bylo navrženo 224 indikátorů, jedná se o 60 indikátorech, jež nejsou dosud metodicky definovány.

Předsedající Vladimír Špidla předal slovo **Drahomíře Dubské (ČSÚ)**, která představila výsledky pilotní studie *Vliv nerovností na růstový potenciál ČR*. Nerovnosti jsou v současné době v centru pozornosti OECD, dle analýz této organizace rostoucí nerovnosti neprospívají hospodářskému růstu. V rámci prezentace byly představeny průběžné výsledky pilotní studie, zejména vyhodnocení vývoje indikátorů nerovnosti v České republice. ČR bývá charakterizována jako země s relativně nízkými nerovnostmi v mnoha oblastech ve srovnání s jinými státy. To potvrzuje i vývoj sedmi sledovaných indikátorů: příjmová nerovnost v ČR je malá ve srovnání s Evropou. Zhoršení situace lze však zaznamenat mezi roky 2009 a 2013. Nicméně celková data mohou zastínit vývoj v jednotlivých segmentech populace: v příjmové nerovnosti v ČR se projevuje poměrně výrazný rozdíl mezi muži a ženami, ohroženy jsou také handicapovaní a staří lidé, děti do šesti let v domácnostech s nízkou intenzitou práce či nadprůměrný počet sociálně vyloučených mladých lidí. Prezentace D. Dubské je připojena k zápisu jako Příloha č. 3.

Jaroslav Šulc (ČKMOS) upozornil na význam relativních a absolutních čísel: chudí v ČR jsou jinak chudí, než němečtí chudí nebo francouzští chudí. Sociální nůžky se dosud nerozevřely, neboť lidé s vysokými příjmy platí vysoké daně. Navrhl projednat konečnou verzi studie D. Dubské ve všech výborech Rady a v jejich rámci koordinovaně hledat slabá místa v sociální oblasti, což může posloužit jako základ pro práci Rady v dalším období. Osobně považuje za důležité hledání způsobů, jak udržet sociální prostupnost ve vzdělávacím systému.

Miroslav Havránek (COŽP) prezentoval průběžné výsledky pilotní studie k problematice megatrendů jako vnějšího rámce rozvoje ČR. Pojem *megatrend* byl poprvé použit Johnem Naisbittem pro označení dlouhodobého transformačního procesu, který nezpochybnitelně v delším časovém horizontu ovlivní naše myšlení, aktivity, organizaci společnosti a budoucí globální realitu. Na základě analýzy odborné literatury bylo vybráno 29 relevantních megatrendů, jež byly tematicky rozříděny (sociální, technologické, ekonomické, environmentální, politické). Dále byly zkoumány jejich vzájemné vazby. Konkrétně pro podmínky České republiky byl rozpracován trend *Zvyšující se rychlost technologické změny*. Je třeba se vyvarovat tzv. technologických *lock-ins*, tedy situací, kdy je třeba kvůli vybudované infrastruktuře či investicím využívat zastaralou technologii. V rámci pokusu identifikovat potenciál změny technologií byly jako nejprogresivnější oblasti určeny ICT, biotechnologie, nanotechnologie a environmentální technologie. Analýza megatrendů nemůže předpovědět budoucnost, nýbrž je spolu se slabými signály a tzv. divokými kartami součástí metody *sledování horizontu*. Ta umožňuje modelovat různé scénáře budoucího vývoje a nevytvářet pouze reaktivní strategie a politiky. Prezentace M. Havránka je připojena k zápisu jako Příloha č. 4.

Jan Žurek (CBCSD) se dotázal na to, proč mezi identifikovanými megatrendy chybějí rostoucí nerovnosti mezi státy či nová ekonomická teorie schopná vysvětlit současnou konjunkturu.

Dle **Miroslava Havránka (COŽP)** existuje mnoho druhů nerovností, megatrend zohledňuje vývoj většiny nerovností, např. příjmové nerovnosti jsou pouze jednou stránkou problematiky nerovností. V případě nové ekonomické teorie se nejedná dle jeho názoru o megatrend.

Yvonna Gaillyová (ČSOP) se zeptala, jak přesně se bude pracovat se seznamem megatrendů a jak se budou v rámci přípravy SRUR hierarchizovat? Vyjádřila rovněž svou obavu ze zahlcení se analytickými pracemi zohledňujícími vzájemnou provázanost megatrendů. **Miroslav Havránek** na to reagoval s tím, že cílem seznamu megatrendů je strukturovat diskusi o jednotlivých tématech a pochopit kauzální vztahy mezi nimi. Při zpracování aktualizace SRUR pak megatrendy budou tvořit spolu s Agendou 2030 tvořit vnější rámec rozvoje. Kontextové scénáře vytvoří kontrastní fólii, na níž budou přiloženy priority rozvoje vzniklé z tezí rozvoje.

Jiří Dlouhý (STUŽ) pochválil přípravu aktualizace SRUR a navrhl doplnit navrhované usnesení o projednání materiálu *Návrh na zajištění participace*.

Závěr:

Všemi přítomnými členy a členkami Rady byl schválen (29 pro – 0 se zdrželo – 0 proti) upravený návrh **usnesení č. 2** ve znění:

Rada vlády

bere na vědomí dokument Informace o přípravě strategického dokumentu „Česká republika 2030“ (aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje ČR)

a

ukládá Sekretariátu RVUR připravit projekt do Operačního programu Zaměstnanost k zajištění personálních a finančních kapacit potřebných k aktualizaci

a

zajistit průběžné uplatnění pokročilých forem participace při přípravě aktualizace SRUR dle diagramu institucionálního zajištění aktualizace SRUR a konkrétních opatření k zajištění participace uvedených v materiálu k bodu č. 4

a

bere na vědomí seznam megatrendů jako vnějšího kontextového rámce rozvoje ČR, který má být dále analyticky rozpracován jako jeden ze vstupů aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje a doporučuje ho k projednání výborům Rady.

K bodu programu č. 4: Informace o přípravě koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky

Vladimír Dolejský (MŽP) představil *Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách České republiky*, zkráceně „adaptační strategie“, a její stručnou historii. Úkol byl zadán usnesením vlády ze dne 30. listopadu 2009 č. 1452. Všichni ministři měli v rámci své gesce provést analýzu dopadů klimatické změny a výsledky zpracovat do navržené osnovy. Ministerstvo životního prostředí mělo jako meziresortní koordinátor výsledný materiál předložit na vládu. Celý proces trval bezmála šest let. Výsledkem meziresortního připomínkového řízení a řízení SEA bylo, že byl materiál vládě předložen bez rozporu. Strategie byla schválena usnesením vlády ze dne 26. října 2015 č. 861. Hlavním cílem strategie je zmírnit dopady změny klimatu přizpůsobením se této změně v co největší míře, zachovat dobré životní podmínky a uchovat a případně vylepšit hospodářský potenciál pro příští generace. Nejdůležitějšími dopady změny klimatu jsou: dlouhodobé sucho, povodně a extrémní meteorologické jevy. Podrobnější implementaci strategie má zajistit *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu* (NAP), který má být předložen do konce roku 2016. Usnesením vlády ze dne 29. července č. 620 byl ministrům životního prostředí, zemědělství, průmyslu a obchodu, financí, pro místní rozvoj a vedoucímu Úřadu vlády zadán úkol realizovat opatření k naplnění cílů ochrany před negativními dopady sucha. Mezi tato opatření patří například monitoring výskytu sucha, regionalizace území republiky dle rizika sucha, vytipování nezbytných změn v legislativě, opatření ke zlepšení vodního režimu v krajině a hospodaření s vodou. Ministři zemědělství a životního prostředí mají za úkol také zpracovat a předložit vládě informaci o stavu plnění opatření (do 31. prosince 2016) a návrh koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky s využitím realizovaných opatření (do 30. června 2017). Koncepce ochrany před

následky sucha musí být součástí NAP. Dlouhodobé sucho patří mezi hlavní dopady změny klimatu na území České republiky. Na tvorbě NAP se bude podílet meziresortní pracovní skupina zaměřená na problematiku ochrany klimatu a také Výbor pro krajinu, vodu a biodiverzitu. Prezentace V. Dolejského je připojena k zápisu jako Příloha č. 5.

Bohuslav Sobotka uvedl, že je důležité, aby se rychle vyjasnil vztah mezi NAP a aktualizací Strategického rámce udržitelného rozvoje, podle názoru předsedy Rady by NAP měl být součástí aktualizovaného SRUR, protože adaptaci na změnu klimatu předpokládá jako jedna z podstatných otázek nového strategického dokumentu. Aktualizace SRUR by měla počítat s aktivními opatřeními na ochranu před následky změny klimatu. Na jednáních této Rady by měly být pravidelně podávány zprávy, jak probíhají práce na NAP, mimo jiné i proto, že termíny pro předložení obou materiálů vládě se shodují. Evropa, respektive Česká republika, by v budoucnosti neměla být překvapena následky klimatické změny v takových regionech, jako je například Blízký Východ nebo Subsaharská Afrika. Přestože je těžištěm strategických dokumentů jako je SRUR především domácí dimenze, považuje předseda Rady za důležité, aby se v aktualizaci SRUR objevila zmínka o tom, že migrace může mít souvislost s klimatickými změnami a jejich dopady na sousední regiony. I na toto musí být Evropa připravena.

Boris Dlouhý (SPD ČR) za Svaz průmyslu a dopravy přednesl otázku poplatků za vodu. SPD ČR nepovažuje za vhodné, že při snižování spotřeby vody paradoxně roste její cena. Kromě toho za SPD ČR přednesl požadavek na jednání s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem zemědělství, aby jejich firmy měly stejné podmínky jako jejich konkurenti.

Václav Němec (Rada seniorů) ocenil realistické závěry, které z prezentace vyplývaly, a zdůraznil, že kromě biodiverzity má být chráněna také geodiverzita.

Vladimír Dolejský (MŽP) reagoval na projev pana předsedy s tím, že souhlasí s důležitostí respektování souvislostí a s koordinací. NAP tedy bude respektovat aktualizovaný Strategický rámec udržitelného rozvoje.

K bodu programu č. 5: Informace k naplňování závazků České republiky v oblasti energetické efektivity

Irena Plocková (VUE) uvedla, že se problematika naplňování závazků České republiky v oblasti energetické efektivity poprvé dostává na jednání na takto vysoké reprezentativní a odborné úrovni. Energetická efektivity jako pojem se v České republice objevuje již začátkem devadesátých let, při vstupu do Evropské unie v roce 2004 byla ČR v této oblasti již plně institucionálně a legislativně rovnoprávná se starými členskými zeměmi. Současný stav v ČR nepovažuje Výbor pro udržitelnou energetiku za negativní. Všechna doporučení mají naopak pozitivně formulovat příležitost, která se ČR v této oblasti otevírá. Výbor pro udržitelnou energetiku formuloval návrhy opatření ve třech oblastech. První oblastí jsou „organizační opatření“, druhou oblastí jsou „doporučení v oblasti neinvestičních opatření“, třetí oblastí jsou „doporučení v oblasti investičních opatření“. Výběr z opatření ve všech třech oblastech je uveden v prezentaci I. Plockové, která je připojena k zápisu jako příloha č. 6.

Bedřich Moldan (ČKR) zdůraznil, že v oddíle „doporučení v oblasti investičních opatření“ se uvádí podporování tzv. *Energy Performance Contracts* (EPC) na municipální a obecní úrovni. Považuje jej za velmi důležitý a zajímavý program, který ale naráží na problémy s financováním. Finanční aranžmá v této oblasti má v gesci Ministerstvo financí, apeluje tedy na odbourání těchto bariér.

Petr Švec (NSZM) dále doplnil, že v oddíle „doporučení v oblasti neinvestičních opatření“ uvedený program *Smart Cities* je pro ČR jistě důležitý, nicméně zatím nedostatečně rozvinutý. Navrhuje doplnění jinými v ČR rozšířenějšími nástroji pro udržitelné municipality, jako je například norma EMAS či Pakt starostů a primátorů (*Covenant of Mayors*).

Jan Gregor (MF) souhlasí s obsahem programu EPC, otázku diskutovalo Ministerstvo financí i s Ministerstvem průmyslu a obchodu. V otázce financování se však domnívá, že program EPC má být financován ze státního rozpočtu, samozřejmě pod dohledem MPO, nikoliv ze soukromých zdrojů, aby nevznikalo paralelní zadlužování státu.

Vladislav Smrž (MŽP) uvedl, že existuje dohoda mezi Ministerstvem pro životní prostředí a Ministerstvem pro místní rozvoj, na základě které MŽP z programu *Nová zelená úsporám* financuje snižování energetické náročnosti stávajících bytových domů v Praze, MMR pak bytových domů mimo Prahu.

Závěr:

Přítomnými členy a členkami Rady byl schválen (28 pro – 0 se zdrželo – 1 proti) návrh **usnesení č. 3** ve znění:

Rada vlády

bere na vědomí Stanovisko Výboru pro udržitelnou energetiku Rady vlády (dále jen „VUE“) k energetické efektivnosti a úsporám konečné spotřeby energie v ČR

a

ukládá VUE zpracování připomínek vzešlých z diskuze na jednání RVUR

a

projednat doporučení navržená VUE s příslušejícím Ministerstvem průmyslu a obchodu, prozkoumat možnosti realizace doporučených opatření

a dále

ukládá VUE trvale sledovat vývoj energetické efektivnosti a úspor energie v ČR, spolupracovat s příslušnými orgány státní správy, iniciovat nutná opatření k plnění cílů „Státní energetické koncepce“ a zejména „Národního akčního plánu energetické účinnosti“ a plnění závazků vyplývajících z klimaticko-energetických cílů.

K bodu programu č. 6: Představení doporučení výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj v návaznosti na rozhodnutí vlády ve věci územně ekologických limitů těžby hnědého uhlí

Anna Kárníková (ÚV ČR) prezentovala doporučení výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj ve věci územně ekologických limitů těžby hnědého uhlí. Z výborů RVUR se do formulování doporučení zapojily: Výbor pro socio-ekonomický rozvoj, Výbor pro strategické řízení a implementaci principů udržitelného rozvoje, Výbor pro udržitelnou energetiku, Výbor pro krajinu, vodu a biodiverzitu a Výbor pro udržitelné municipality. Otázka ÚEL byla sice již rozhodnuta, nicméně tato doporučení jsou orientovaná do budoucnosti. A. Kárníková představila čtyři z navržených doporučení. Prvním je rozhodnout o převodu zásob uhlí pod zastavěným územím obcí a jejich ochrannými pilíři v celém Ústeckém kraji (tedy včetně lokality ČSA) do nebilančních zásob. Druhým je vytvoření sociálního programu pro eliminaci negativních dopadů nezaměstnanosti v důsledku útlumu těžby uhlí v severočeské uhelné pánvi. Třetím je zahrnutí nevyužitého elektrického výkonu tepláren s potlačenou kondenzací provozovaných s prokazatelnou hrubou roční účinností vyšší než 60% do „systémové strategické rezervy“. Čtvrtým pak vzhledem k vysokým externím škodám na zdraví obyvatel neodkladně zajistit sociálně přijatelný přechod spalování uhlí v domácnostech a v malospotřebě na emisně čistší technologie vytápění. Prezentace A. Kárníkové je připojena k zápisu jako příloha č. 7.

Martin Kučera (MPSV) za Ministerstvo práce a sociálních věcí zdůraznil na základě vlastních analýz předpokládaný úbytek 720 pracovních míst do roku 2020 v primárním sektoru, v návazných sektorech to může být dalších 540 pracovníků, dohromady tedy až 1.260 pracovníků, kteří nebudou mít na trhu práce uplatnění. Finanční vyčíslení odhaduje dopad 230 milionů korun do roku 2020. Pro MPSV je aktuálně důležité nastavení sociálního programu a možnosti integraci

těchto lidí do trhu práce. Přibližně 300 až 320 lidí bude díky přirozené fluktuaci nastupovat do lomu Bílina, na druhou stranu Severní energetickou opustí zhruba 1000 lidí.

Jiří Koželouh (Zelený kruh) ocenil, že se na jednání Rady objevilo takové množství doporučení, které považuje za velmi dobré pro další práci. V této problematice je třeba pokračovat a doporučení postupně realizovat. První prezentované doporučení je podle něj součástí toho, co vláda schválila. Tedy, že se nebudou bourat obce, ale zpřístupní se uhlí v oblastech, kde to není v rozporu se zastavěným územím. Za doporučení výborů bychom se měli postavit a doporučit Ministerstvu životního prostředí, aby provedlo všechny nezbytné kroky k tomu, aby převedení zásob hnědého uhlí v daných lokalitách do nebilančních zásob proběhlo. Realizace ostatních doporučení by měla proběhnout ve spolupráci s ostatními ministerstvy, nicméně MŽP by mělo zůstat v pozici hlavního garanta.

Boris Dlouhý (SPD ČR) uvedl, že převedení ČSA do nebilančních zásob vzbuzuje podle SPD ČR u obyvatelstva v daném regionu dojem, že se zásoby využívat nebudou. Podle SPD ČR z rozhodnutí vlády o ÚEL vyplývá, že využití zásob z dolu ČSA může být v budoucnu revidováno.

Jaroslav Šulc (ČMKOS) tento názor podpořil.

S ohledem na výsledky diskuse navrhnul **Vladimír Špidla (ÚV ČR)** rozdělení hlasování o usnesení tak, aby byl bod o převodu zásob uhlí pod zastavěným územím obcí a jejich ochrannými pásmy v celém Ústeckém kraji (tedy včetně lokality ČSA) do nebilančních zásob vyjmut z navrhovaných opatření, o kterých se hlasuje, a hlasovalo se o něm zvlášť. Projednávání tohoto vyčleněného bodu bylo přesunuto na další zasedání Rady.

Závěr:

Návrh vyřadit bod doporučení č. 1 o nebilančních zásobách z projednávání a přesunout ho na další zasedání byl odsouhlasen přítomnými členy a členkami Rady (23 pro – 1 se zdržel – 4 proti).

Usnesení bylo schváleno s vyčleněním bodu č. 1 o nebilančních zásobách. Bodem se RVUR bude zabývat na příštím zasedání Rady.

Přítomnými členy a členkami Rady byl odsouhlasen (28 pro – 0 se zdrželo – 1 proti) návrh **usnesení č. 4** ve znění:

Rada vlády

bere na vědomí stanoviska a doporučení výborů ve věci územních a ekologických limitů těžby hnědého uhlí

a

ukládá věcně příslušným resortům, aby prověřily možnost realizace těchto doporučení a předaly zprávu o možnostech realizace těchto doporučení do příštího jednání Rady dotčeným výborům.

K bodu programu č. 7: Informace o projektovém záměru *Zdravotní dopady těžby uhlí na obyvatelstvo pánevních oblastí („Teplice 2“)*

Radim Šrám (AV ČR) prezentoval záměr projektu s názvem *Teplice 2*, jehož cílem je analyzovat současnou zdravotní zátěž populace pánevních okresů Ústeckého kraje a srovnat ji s kontrolním vzorkem populace Jižních Čech. Podle názoru R. Šráma populace v pánevních okresech Ústeckého kraje poznamenána je. Můžeme to pozorovat zejména na střední délce života, která je ve zkoumaných oblastech u mužů i žen od roku 1990 trvale zkrácena o dva roky, což ukazuje na skutečně vážné poškození. Podle nových poznatků vědců ze Spojených států amerických zvýšené koncentrace prachových částic v ovzduší ovlivňují také centrální nervový systém a mohou

zvyšovat výskyt některých psychických onemocnění jako je autismus, demence či Alzheimerova choroba. Znečištěné ovzduší je velkou zátěží pro těhotné ženy a vyvíjející se plod. Dochází však i k ovlivnění pohlavních buněk vyvíjejícího se jedince, což se přenáší do dalších generací.

V sedmdesátých a osmdesátých letech se v okresech Teplice a Ústí nad Labem rodilo zhruba dvakrát více dětí s porodní hmotností nižší než dva a půl kilogramu, což byl dvojnásobek celorepublikového průměru. Po dovršení padesáti let to pro tyto jedince znamená větší riziko výskytu cukrovky, hypertenze a ischemické choroby srdeční. Dnes má tato generace dvacet pět až čtyřicet let, velmi brzy se tedy dostane do rizikového stádia. Výzkumný program *Teplice 2* by se měl skládat z 11 dílčích projektů. V jeho rámci by probíhal například monitoring ovzduší ve vytípaných lokalitách, zkoumání nemocností dětí narozených v letech 2005 – 2009 do 5 let věku ve stejných pediatrických obvodech jako v původním programu *Teplice*, studium přenosu genetického poškození mezi generacemi a další. Výsledky výzkumného programu mají být využity pro podklady k programu zlepšení kvality ovzduší v zónách a aglomeracích ČR. Presentace R. Šráma je připojena k zápisu jako Příloha č. 8.

Anna Pasková (MŽP) za Ministerstvo životního prostředí uvedla, že MŽP záměr projektu plně podporuje a doufá, že se v brzké době realizuje. Podporu projektu vyjádřila i Vědecká rada Ministerstva životního prostředí, která zasedala 22. září 2015. Ministerstvo rovněž doufá, že se najdou prostředky na jeho realizaci, nicméně samo není poskytovatelem prostředků na vědu a výzkum a proto doporučují, aby byl výzkum podpořen například z grantu Technologické agentury ČR.

Martin Doležal (MZdr) přednesl stanovisko Ministerstva zdravotnictví. Projekty výzkumného programu by mohly být přínosné, pokud se podaří dořešit některé nedostatky a zajistit efektivní využití vložených prostředků. Návrh představuje široce koncipovaný a finančně náročný výzkum, zahrnující z části aplikovaný a z části základní výzkum, doplněný monitoringem ovzduší a intervenčními programy. Intervenční programy uvedené v návrhu postrádají prvek definice účinku intervence a způsob hodnocení. Ministerstvo proto doporučuje v souladu s obvyklými požadavky Rady vlády pro vědu, výzkum a inovace podřídit návrh nezávislé oponentuře.

Jaroslav Šulc (ČMKOS) upozornil, že srovnávat okresy Prachatice a Teplice, pokud jde například o váhu novorozenců, může vést ke zkresleným závěrům z důvodů rozdílné skladby obyvatelstva. Navrhuje tedy kritickou metodologickou reflexi.

Boris Dlouhý (SPD ČR) vyjádřil nesouhlas s předloženým návrhem především kvůli rozložení finančních nákladů mezi aplikovaný a základní výzkumem, který není ničím podložen a není tak možno objektivně posoudit, jsou-li částky a jejich rozložení adekvátní. Navrhnul, aby se naformulovalo usnesení, které podpoří vytvoření kvalifikované oponentury.

Igor Hartmann (MMR) doplnil, že se jedná o výzkumný program, nikoli projekt, musí ho tedy schválit vláda, které to musí být předloženo. I. Hartmann také vyjádřil pochybnosti o finanční rozvaze, doporučit k financování TA ČR nepovažuje v této chvíli za možné.

Jan Gregor (MF) pak označil za důležité určit, odkud budou získány finanční prostředky, protože předpokládá, že by neměly být dodatečně hledány ve státním rozpočtu. Souhlasí s návrhem na vypracování oponentního posudku.

Vladimír Špidla (ÚV ČR) navrhnul úpravu formálního procesu. Předložený projekt nemá být posuzován v konkrétním detailu, navíc jako hlavní kontroverze návrhu byly označeny finanční částky na jednotlivé části projektu, jejichž adekvátnost nelze na zasedání rozhodnout. Nicméně základní linie projektu, tedy zkoumání vlivu faktorů působících v dotčených pánevních oblastech na lidské zdraví, je však zřejmě správná. Ukazuje-li se, že střední délka dožití u mužů i žen je o dva roky nižší než republikový průměr, jedná se o velmi silný argument. Navrhnul tedy vypuštění finančních částek, ke kterému Rada nemůže momentálně zaujmout stanovisko, a schválit na místo

toho základní myšlenku projektu a doporučit, aby byl projekt projednán s místopředsedou vlády Pavlem Bělobrádkem a skrze Radu pro výzkum, vývoj a inovace prošel standardním procesem posouzení.

Boris Dlouhý (SPD) navrhnul, aby oponentura byla vypracována ve spolupráci s Ministerstvem zdravotnictví. Pochybuje o tom, že by RVVI svými vlastními kapacitami mohla tento projekt posoudit.

Martin Doležal (MZdr) potvrdil, že ministerstvo vypracovalo poměrně obsáhlou oponenturu, kterou však z časových důvodů necitoval celou.

Vladimír Špidla (ÚV ČR) namítá, že místopředseda vlády Pavel Bělobrádek má v RVVI příslušné struktury, které se vědou zabývají. Pokud mu bude materiál oficiálně zaslán, je jeho úlohou obrátit se na adekvátní struktury, aby mohl být projekt kvalifikovaně posouzen. Z čehož také vyplývá, že Ministerstvo zdravotnictví se tím bude muset také zabývat.

Radim Šrám (AV ČR) reagoval na poznámku J. Šulce. Problému si je vědom, metodologicky je vyřešen tím, že se výzkum zabývá pouze novorozenci matek nekuřáček. R. Šrám chtěl prezentovat především záměr, částky byly doplněny pro informaci. Zároveň souhlasil s tím, že takový projekt musí projít oponenturou, jak tomu bylo již v minulosti. Pokud se projektu bude věnovat pan místopředseda Bělobrádek, R. Šrám s týmem všechno potřebné pro oponenturu připraví. Zároveň dodal, že v jednání je také finanční podpora ze strany Akademie věd. K otázce usnesení doplnil, že rozšířením usnesení o Ministerstvo zdravotnictví by mělo být připsáno i Ministerstvo životního prostředí. Původní program *Teplíce* také probíhal pod hlavičkou MŽP.

Závěr:

Přítomnými členy a členkami Rady byl schválen (23 pro – 2 se zdrželi – 0 proti) upravený návrh **usnesení č. 5** ve znění:

Rada vlády podporuje záměr programu „Teplíce 2“

a

doporučuje jeho předložení k oponentuře útvarům místopředsedy vlády Pavla Bělobrádka, Ministerstvu životního prostředí a Ministerstvu zdravotnictví.

K bodu programu č. 8: Organizační změny vyplývající z přijetí nového Statutu RVUR

Anna Kárníková (ÚV ČR) shrnula nejdůležitější úpravy, které vyplývají z nového Statutu RVUR, který byl přijat usnesením vlády ze dne 29. července 2015 č. 622. V návaznosti na nový Statut je třeba přijmout Jednací řád Rady, který zavádí hlasování *per rollam*, upřesňuje pravidla pro jednání výborů a pracovních skupin, specifikuje pravidla pro svolání a jednání Rady. Jednání Rady by se mělo konat alespoň třikrát ročně.

Druhou významnou změnou je vznik Řídícího výboru RVUR, který byl zřízen jako rozšířené institucionalizované místopředsednictví Rady. ŘO je podle Statutu řídícím a koordinačním orgánem Rady, je tvořen tajemníkem Rady a sedmi členy Rady nebo jejích výborů. Do ŘO jsou voleni čtyři členové ze zástupců ministerstev a tři členové ze zástupců sociálních partnerů a nestátních neziskových organizací. Členy ŘO výboru jmenuje a odvolává předseda Rady po schválení Radou. Po jednáních s dotyčnými resorty, které se činnosti RVUR již aktivně účastní a jejichž spolupráce bude klíčová při tvorbě aktualizace Strategického rámce udržitelného rozvoje, byl vypracován návrh na obsazení ŘO. Mezi zastoupeními ministerstvy by mělo být Ministerstvo životního prostředí, pro místní rozvoj, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu. Za sociální partnery pak Českomoravská konfederace odborových svazů, Česká podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj a za nestátní neziskové organizace Společnost pro trvale udržitelný život. Prezentace A. Kárníková je připojena k zápisu jako příloha č. 9.

Návrh na obsazení Řídícího výboru RVUR

Instituce	Zástupce (člen/ka Rady)	Zástupce na pracovní úrovni
Ministerstvo životního prostředí	Brabec Richard	Smrž Vladimír
Ministerstvo pro místní rozvoj	Letáčková Olga	Kváča Vladimír
Ministerstvo práce a sociální věcí	Marksová-Tominová Michaela	Klusák Václav
Ministerstvo průmyslu a obchodu	Mládek Jan	Kulhánková Pavlína
Českomoravská konfederace odborových svazů	Šulc Jaroslav	
Společnost pro trvale udržitelný život	Dlouhý Jiří	
Česká podnikatelská rada pro udržitelný rozvoj	Jan Žůrek	

Yvonna Gaillyová (ČSOP) zpochybnila průběh hlasování v otázce doporučení výborů Rady vlády pro udržitelný rozvoj v návaznosti na rozhodnutí vlády ve věci územně ekologických limitů těžby hnědého uhlí. Pro odsouhlasení návrhu na vyjmutí doporučení č. 1 o nebilančních zásobách podle Y. Gaillyové nehlasoval potřebný počet 14 přítomných členů a členek Rady.

Vladimír Špidla (ÚV ČR) zopakoval výsledek hlasování (čtyři hlasy byly proti, nebo se hlasující zdrželi, ostatní souhlasili), což potvrzuje přijetí usnesení. A. Kárníková dodala, že situace bude ověřena ze záznamu.¹

Jiří Dlouhý (STUŽ) vznesl několik připomínek ke způsobu fungování a svolávání výborů. První připomínkou je možnost svolání výboru na žádost jedné třetiny výboru a možnost pro předsedu svolat výbor. A že zápis má být *per rollam* schvalován výborem.

Vladimír Špidla (ÚV ČR) navrhnul, aby tyto podněty pro Jednací řád byly řádně písemně předloženy a mohly poté být projednány na dalším zasedání Rady.

Závěr:

Všemi přítomnými členy a členkami Rady byl odsouhlasen (26 pro – 0 se zdrželo – 0 proti) návrh **usnesení č. 6** ve znění:

**Rada vlády schvaluje navržený jednací řád RVUR
a
schvaluje navržené složení Řídícího výboru
a dále**

¹ Ze záznamu vyplývá, že s vyjmutím bodu o nebilančních zásobách a jeho projednání na dalším zasedání Rady nesouhlasili čtyři přítomní, jeden se zdržel, návrh byl tedy přijat, viz výše.

ukládá Sekretariátu Rady vlády, aby zajistil jmenování schválených zástupců Řídícího výboru

a

první setkání Řídícího výboru do konce roku 2015.

Anna Kárníková (ÚV ČR) na závěr bodu uvedla možnost volby člena Rady *ad personam*, která je uvedena v novém Statutu. Vzhledem k tomu, že v rámci narovnání vztahu mezi ÚV a ostatními ministerstvy má ÚV nově v Radě jen jednoho zástupce, byl za člena Rady *ad personam* navržen Vladimíra Špidla, který se zasloužil o vznik i obnovení fungování Rady. Jinou nominaci doposud sekretariát Rady neobdržel, v průběhu zasedání nikdo další navržen nebyl. Může se však takto stát na jakémkoli dalším zasedání Rady. Vzhledem k tomu, že se jednalo o hlasování o osobě, bylo hlasováno tajně.

Závěr:

Vladimír Špidla byl zvolen jako člen Rady *ad personam*, hlasovalo pro něj všech 25 přítomných členů a členek Rady. Ke zvolení bylo potřeba 2/3 hlasů přítomných členů Rady (kvórum 17 členů).

Vladimír Špidla (ÚV ČR) na závěr otevřel možnost vystoupit v bodu Různé. Vzhledem k tomu, že nikdo nevyužil možnost vystoupit, bylo zasedání ukončeno.

V Praze dne 24. listopadu 2015

Zapsali: Jan Mareš, Jakub Rudý
Schválila: Anna Kárníková
Počet stran: 12
Počet příloh: 10

„Vliv prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech Ústeckého kraje“

(Program Teplice 2)

V letech 1991 – 1999 byl studován vliv znečištěného ovzduší na zdravotní stav populace pánevních okresů – jako exponovaný byl vybrán okres Teplice, jako kontrolní okres Prachatice. Proto byl tento výzkumný projekt nazván „Program Teplice“. Díky spolupráci s Úřadem na ochranu životního prostředí USA (*United States Environmental Protection Agency*) a podpoře Komise Evropských společenství z Programu PHARE byly získány nové a zásadní poznatky:

1. Bylo zahájeno moderní monitorování ovzduší, které prokázalo snižování koncentrací SO_2 , ale jen mírné snižování zdravotně rizikových mikročástic PM_{10} , $\text{PM}_{2.5}$, polycyklických aromatických uhlovodíků (PAU), benzo(a)pyrenu (B[a]P). Ke snižování ovšem docházelo až po provedení opatření. Postupné snižování koncentrací se datuje cca od r. 1989, ale strmé snížení bylo až 1996-2000 po nabytí platnosti přísnějších emisních limitů. V současné době jsou však stále překračovány imisní koncentrace karcinogenních PAU, benzo(a)pyrenu (B[a]P i aerosolu PM_{10} , i $\text{PM}_{2.5}$.
2. Bylo prokázáno, že nejvýznamnějším zdrojem znečištění v přízemní atmosféře ovzduší PM_{10} jsou z cca 70 % lokální topeniště (proto vláda ČR uvolnila v r. 1994 6 miliard Kč na plynofikaci). Tyto prostředky byly uvolněny pro odprášení a odsíření elektráren, pro likvidaci jiných lokálních zdrojů znečištění (např. generátorové stanice) a pro plynofikaci lokálních topenišť a centralizaci vytápění. Za genotoxickou aktivitu organických látek, vázaných na jemné prachové částice, jsou z cca 50 % zodpovědné karcinogenní polycyklické aromatické uhlovodíky (PAU, představitelem je karcinogenní B[a]P).
3. Zvýšené koncentrace PAU nepříznivě ovlivňují výsledky těhotenství (nitroděložní růstová retardace, nízká porodní hmotnost).
4. Zvýšené koncentrace PAU zvyšují fragmentaci DNA ve zralých spermiích a tím snižují jejich schopnost oplodnit vajíčko.
5. Zvýšené koncentrace PAU negativně ovlivňují dýchací funkce a zvyšuje se výskyt respiračních onemocnění včetně bronchitid u dětí předškolního i školního věku.
6. Celkové standardizovaná úmrtnost i úmrtnost v rozhodujících skupinách diagnóz je významně vyšší než v ČR. Střední délka života mužů i žen je ve srovnání s ČR kratší o 2 roky – to naznačuje dlouhodobé zatížení populace nepříznivými faktory, které bude nutno zjistit.

Proto by bylo vhodné analyzovat, jaká je současná zátěž populace – zda se populace pánevních okresů liší, nebo již neliší od kontrolní populace z Jižních Čech. Bylo by možné analyzovat současnou

situaci ve vztahu k výsledkům získaných z Programu Teplice i současného zdravotního stavu populace z Jižních Čech.

Navrhujeme proto přijmout výzkumný program, který by tvořilo 11 projektů:

1. Monitorování ovzduší, zejména PM_{2,5} a PAU (B[a]P) v lokalitách, kde budou studie prováděny.

Řešitel: Český hydrometeorologický ústav

Spoluřešitelka: RNDr. Jana Krejsová, město Prachatice.

Náklady: 2 500 000 Kč

2. Nemocnost dětí.

Řešitel: MUDR. Miroslav Dostál, Dr.Sc., Ústav experimentální medicíny AV ČR.

Ve stejných pediatrických obvodech v okrese Teplice a Prachatice, kde byla provedena předchozí studie v rámci Programu Teplice - u dětí narozených v letech 2005 – 2009 do 6 let jejich věku (500 dětí / okres). Údaje o nemocnosti, zejména na onemocnění dýchacího systému, umožní zjistit, zda jsou rozdíly v nemocnosti mezi oběma lokalitami a jaké jsou změny ve srovnání s výsledky získanými před cca 15 lety. Vyhodnocení nemocnosti bude dáno do vztahu s faktory prostředí a dalšími determinantami, které děti obklopují.

Náklady: 2 800 000 Kč

3. Ovlivnění novorozenců prostředím.

Řešitel: MUDR. Radim Šrám, Dr.Sc., Ústav experimentální medicíny AV ČR.

Spoluřešitelé:

MUDr. Miloš Velemínský, Ph.D., Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská universita v Českých Budějovicích a Nemocnice České Budějovice, Krajská zdravotní – Nemocnice Most,

Prof. Ing. Jana Hajšlová, CSc., Vysoká škola chemicko-technologická v Praze.

Analýza deregulace genů, oxidačního poškození – oxidace DNA a peroxidace lipidů, analýza PAU ve stravě matek, vliv na metabolismus novorozenců. Bude sledováno celkem 400 novorozenců a 400 matek (100 odběrů v zimě, 100 odběrů v létě / skupina v nemocnici v Mostě a Českých Budějovicích). Ze vzorků krve bude izolována DNA a RNA, které budou využity k analýzám exprese genů a metylace DNA dle dostupnosti finančních prostředků. Analýzu PAU v ovzduší během biologických odběrů, ve stravě matek, v plasmě pupečnickové krve a metabolickou analýzu, bude zajišťovat Ústav analýzy potravin a výživy, Fakulta potravinářské a biochemické technologie, VŠCHT. Současné hodnocení expozice PAU v ovzduší a stravě představuje unikátní komplexní přístup. Analýza exprese genů a metylace DNA mohou přinést nové poznatky, zda např. zvýšená expozice znečištěnému ovzduší ovlivňuje dráhy významné pro vývoj mozku.

Náklady: 29 400 000 Kč

4. Vyšetření respiračních funkcí dětí.

Řešitelka: MUDr. Eva Rychlíková, Ph.D., Zdravotní ústav, Ústí nad Labem a Fakulta životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP).

Znečištění ovzduší ovlivňuje respirační zdraví dětí včetně plicních funkcí. Proto budou studovány plicní funkce školních dětí v Teplicích a Prachaticích ve věku 10 - 11 let. Bude vyšetřována vitální kapacita plic (FEV). Snížení vitální kapacity plic svědčí o retardaci vývoje plic, nebo o patologickém procesu, kdy funkční respirační objem je omezen, FEV indikuje stav dýchacích cest, které mohou být uzavírány patologickým procesem, nejčastěji záněty včetně astmatu. Plicní funkce dětí (FEV, FEV1.0, PEF) budou zjišťovány v období vyššího a nižšího znečištění ovzduší, porovnány vzájemně a s výsledky vyšetření plicních funkcí dětí z Prachatic. V obou lokalitách bude vyšetřeno 2 x 200 dětí.

Náklady: 1 000 000 Kč

5. Studium přenosu genetického poškození mezi generacemi.

Řešitel: RNDr. Pavel Rössner, Ph.D., Ústav experimentální medicíny AV ČR.

Bude studováno 30 matek a jejich dcer / okres; předpokladem je dlouhodobý pobyt vyšetřovaných rodin v dané lokalitě, t.j. 2 - 3 generace. Podkladem pro studii jsou předchozí pozorování, že při dlouhodobé chronické expozici znečištěnému ovzduší nedochází v exponované populaci k očekávanému zvýšení poškození makromolekul, především DNA. V exponované populaci nastává určitý typ adaptace k nepříznivým vlivům prostředí. V této adaptaci by mohly hrát roli epigenetické mechanismy, ale i přímé změny v genech (mutace, genetické polymorfismy) kódujících proteiny (buněčné receptory) interagující s polutanty v prostředí. Důsledkem pak mohou být změny v reparační kapacitě organismu.

Bude proveden odběr krve od matek a jejich dcer z lokalit lišících se hladinami znečištění ovzduší a analýza metylačních profilů DNA. Vzhledem k možné nižší citlivosti exponovaných subjektů k polycyklickým aromatickým uhlovodíkům v ovzduší, která by mohla souviset se změnami v aryl hydrokarbonovém receptoru (AhR), bude provedeno sekvenování genu kódujícího AhR a analyzována exprese genu CYP1A1, který je přímo působením AhR aktivován. Aktivita nukleotidové excizní reparační, zajišťující opravu DNA poškozené PAU, bude stanovena v bílých krvinkách po působení karcinogenu benzo[a]pyren diolepoxydu (tzv. challenge assay).

Náklady: 3 800 000 Kč

6. Stanovení kvality spermií u mužů ve sledovaných lokalitách.

Řešitel: Prof. MUDr. Jiří Rubeš, CSc., Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Brno.

Bude studován vztah mezi mírou znečištění ovzduším a kvalitou spermií v obou okresech. Bude vytvořena kohorta dobrovolníků, kteří budou vyšetřeni po zimním a letním období. Studovány budou základní parametry kvality spermiogramu, jako je koncentrace, motilita, vitalita, morfologie spermií a poruchy akrosomu. Dále narušení genetické informace ve spermiích způsobeno zlomy molekuly DNA projevujícími se fragmentací chromatinu a epigenetické změny jako je metylace DNA. Získané výsledky přinesou unikátní informaci o reprodukčním zdraví mladých mužů v ČR.

Náklady: 6 800 000 Kč

7. Vývoj úmrtnosti, nemocnosti a střední délky života.

Řešitelka: MUDr. Eva Rychlíková, PhD., Zdravotní ústav, Ústí nad Labem.

Program Teplice zajistil souhrnné a dlouhodobé vyhodnocení standardizované úmrtnosti obyvatel pánevních okresů Ústeckého kraje, která byla porovnána mezi okresy a krajem i Českou republikou. Data z centrálně dostupných registrů úmrtnosti (ČSÚ, ÚZIS) budou standardizována na evropský standard a porovnána po okresech mezi sebou, krajem, Jihočeským krajem, Českou republikou.

Náklady: 300 000 Kč

8. Cílená prevence environmentálně zatížených skupin.

Řešitelka: MUDr. Anna Milerová, Zdravotní ústav, Ústí nad Labem.

Spoluřešitelka: MUDr. Lenka Luhanová, poradna zdravé výživy, Plzeň.

Bude zjišťován stav výživy sledované skupiny exponovaných dětí z pánevní oblasti (okres Teplice) a oblasti kontrolní (okres Prachatice) a stanoven důvod současné situace pomocí dotazníku, m. j. se zjištěním expozice a fyzické aktivity; bude provedeno vyhodnocení jídelníčku (50 dětí / 1 okres). Budou zjištěny důvody negativního stavu (chronické nemoci dýchacích cest, obezita, další chronická onemocnění). Na základě poznatků o životním stylu, výživě, expozici znečištění ovzduší a dalších pravděpodobných deprivací, budou vypracována specifická doporučení pro dětskou populaci k primární a sekundární prevenci.

Náklady: 800 000 Kč

9. Sociologická studie.

Řešitel: Doc. PhDr. Dana Hamplová, PhD., Sociologický ústav AV ČR, Praha.

Sociologický výzkum bude zaměřený na sociálně ekonomické faktory spojené s nemocností dětí. V prvním kroku bude zdravotnický dotazník určený matkám vyšetřovaných dětí rozšířen o položky zjišťující socioekonomické zázemí, rodinnou strukturu a základní charakteristiky životního stylu. Dále bude provedeno reprezentativní dotazníkové šetření populace obou zkoumaných okresů (Teplice a Prachatice) a populace České republiky za účelem komparace subjektivního zdravotního stavu, životního stylu a rizikových faktorů.

Pomocí standardizovaného dotazníkového šetření budou sesbírány informace od 2250 respondentů starších 18 let (500 v okrese Prachatice, 750 v okrese Teplice, 1000 v celé České republice). V šetření bude zkoumán subjektivní zdravotní stav a budou identifikovány rizikové faktory spočívající ve stravovacích návycích, zátěži v zaměstnání a různých aspektech životního stylu. Sebraná data umožní komparaci obou regionálních populací navzájem a vůči populaci České republiky jako celku. Vzhledem k existujícím znalostem o regionální diferenciaci socioekonomické situace domácností a rizikových faktorů chování a o zvýšené koncentraci nepříznivých socioekonomických a sociokulturních jevů v pánevních oblastech severních Čech předpokládáme,

že komparativní analýza rizikových sociálních faktorů může pomoci k objasnění specifík zdravotního stavu obou zkoumaných regionálních populací.

Náklady: 2 800 000 Kč

10. Sociologická studie.

Řešitelka: Doc. PhDr. Michaela Hrubá, PhD., Filozofická fakulta UJEP.

V první fázi projektu výzkum zahrne vybraný vzorek škol v jednotlivých okresech Ústeckého kraje, a to na stupni základních a středních škol. Budou analyzovány školní vzdělávací programy s cílem ověřit zařazení již existujících dokumentů a doporučení MŠMT a MŽP do výuky. Situace bude vyhodnocena a školám bude poskytnuta zpětná vazba (do vzorku bude zahrnuto 50 základních škol, 50 středních škol).

Ve druhé fázi projektu budou pro jednotlivé související předměty (zejména pro OV a ZSV) vytvořeny školní výukové programy, v nichž bude akcentována konkrétní situace regionu a dané lokality (včetně společensko-kulturních kontextů). V souvislosti s tím bude navázána smluvní spolupráce s jednotlivými školami a konkrétními učiteli, kteří se budou na vzniku programu podílet.

Ve třetí fázi dojde k pilotnímu ověření školních programů na spolupracujících školách (v rámci programu se počítá i s mimoškolními aktivitami, např. exkurzemi). Na základě pilotního ověření na školách vznikne materiál ve formě metodiky pro jednotlivé typy škol, která bude poskytnuta všem školám regionu.

Náklady: 4 000 000 Kč

11. Uplatnění výsledků pro praktická opatření (na národní, regionální a lokální úrovni).

Řešitel: MUDr. Karel Benda, ZSJihočeská universita v Českých Budějovicích.

Pořádání konferencí a seminářů o výsledcích Programu Teplice 2.
Zainteresování stakeholderů od počátku projektu.

Náklady: 800 000 Kč

Celkové náklady: 55 000 000 Kč

Shrnutí

Navrhované studie by objektivně umožnily zjistit, zda je ještě zdravotní stav populace pánevních okresů ovlivněn genetickým poškozením, které bylo patrně indukováno v sedmdesátých a osmdesátých letech, nebo nikoliv. Výsledek studie by měl umožnit politikům rozhodnout, zda je či není u populace pánevních okresů specifické zdravotní riziko znečištěného ovzduší.

Získané výsledky budou mít i obecnější platnost než jen čistě regionální – podobně jako měly výsledky v Programu Teplice. Novým poznatkem bude informace, zda existuje nebo nikoliv adaptace na dlouhodobé znečištění ovzduší a jak ovlivňuje zdravotní stav dětí, jejichž rodiče byli znečištěným ovzduším zatíženi po desetiletí. Budou získány objektivní informace o rozdílech ve spektru a závažnosti zdravotního poškození populace v pánevních okresech a kontrolní oblasti. Cílem je doporučit preventivní opatření, která by měla negativní zátěž snížit.

V Praze dne 26. 10. 2015

MUDr. Radim Šrám, Dr.Sc.
Ústav experimentální medicíny AV ČR

**Zápis z jednání Vědecké rady ministra životního prostředí,
konaného dne 22. září 2015 od 13:00 do 15:00 hod. v budově Ministerstva
životního prostředí, v místnosti č. 432**

Přítomni: viz prezenční listina

Mgr. Brabec, Ing. Kříž, prof. Moldan, prof. Marek, Ing. Bízek, MUDr. Šrám, prof. Havel, prof. Hajšlová, Ing. Drábová, prof. Hřebíček, prof. Frouz, doc. Krechl, prof. Danihelka, Ing. Hladík, RNDr. Ing. Rožnovský, doc. Suchara, Mgr. Venera, Mgr. Rieder, Šobíšková

Omluveni:

prof. Ritschelová, prof. Damohorský, prof. Sklenička, prof. Tywoniak

Hosté:

Ing. Bízková (TA ČR), Ing. Kalaš (šéfporadce ministra), p. Pasková (MŽP), Ing. Kaźmierski (MŽP), RNDr. Novák (MŽP)

Program:

1. Zahájení, úvodní slovo – ministr životního prostředí Richard Brabec
2. Slovo pana předsedy Rady prof. Bedřicha Moldana
3. Představení „vize“ Rady, problematika resortního výzkumu
– náměstek ministra Jan Kříž
4. Představení Statutu Rady - tajemnice Rady Martina Šobíšková
5. Priority Technologické agentury ČR ve vztahu k environmentálnímu výzkumu
- prezentace předsedkyně Technologické agentury ČR Ing. Rut Bízkové
6. Věcný záměr zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací - diskuse
- náměstek ministra Jan Kříž
7. Různé
(např. Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, Strategické materiály Ministerstva životního prostředí)

1. Zahájení, úvodní slovo – ministr životního prostředí Mgr. Richard Brabec

Ministr uvítal přítomné a zkonstatoval, že Vědecká rada (dále též „VR“) v předchozích obdobích procházela obdobími vzletů a pádů. Zdůraznil, že od obnovené VR očekává, že bude důležitou zpětnou vazbou ve všech oblastech působnosti MŽP a že bude funkčním pracovním tělesem. MŽP je otevřené i neformální spolupráci a kritickým připomínkám.

K současné situaci ve výzkumu v oblasti životního prostředí poznamenal, že na nepříznivé dopady Reformy systému výzkumu, vývoje a inovací doplatilo nejvíce MŽP. V současné době jsou zvažovány kroky ke změně financování. Proběhla již jednání s místopředsedou vlády pro vědu, výzkum a inovace Bělobrádkem.

Ministr také poděkoval pokračujícím členům VR za víceletou spolupráci a novým členům za ochotu přijmout tuto čestnou funkci. Poté představil předsedu VR prof. Moldana a předal mu slovo.

2. Slovo pana předsedy Rady prof. Bedřicha Moldana

Předseda VR prof. Moldan zavzpomínal na vznik MŽP, které nebude nikdy patřit mezi bohatá ministerstva, ale mělo by patřit mezi nejvýznamnější v oblasti informací, vědy a výzkumu. Dřívější úzká spolupráce mezi exekutivou a výzkumnou sférou se však postupně vytratila. Řada legislativních opatření byla v minulém období připravována bez dostatečné vědecké podpory a nebyly využívány ani již existující poznatky. Vyzdvihl tak nutnost dobrých vědeckých expertýz pro zkvalitnění výkonu MŽP, pro plnění povinností vyplývajících ze zákonů a z mezinárodních závazků. Jako příklad uvedl, že v posledních letech přestala fungovat spolupráce exekutivy a vědeckých institucí zejména např. v oblasti péče o krajinu a půdu, odpadech a ochraně ovzduší. Oproti tomu pozitivní situace je např. v ochraně přírody a krajiny, kde jsou vědecké poznatky úspěšně uplatňovány. Velmi negativně se v resortu MŽP projevila ztráta projektů výzkumu a vývoje (VaV). Uvítal proto znovuoobnovení VR jako jednoho z nástrojů, který přispěje ke zlepšení vzniklého deficitu.

Ministr poděkoval panu předsedovi a představil pana náměstka Kříže, kterého pověřil touto agendou a předal mu slovo.

3. Představení „vize“ Rady, problematika resortního výzkumu – náměstek ministra Jan Kříž

Náměstek ministra Ing. Kříž představil vizi náplně práce VR. Shrnl ji do 3 oblastí:

- definice aktuálních výzkumných směrů;
- návrhy koordinace výzkumu v resortních organizacích (včetně institucionálního nastavení);
- celoroční práce, poskytování zpětné vazby, pravidelná zasedání cca 2x ročně a průběžně formulovaná doporučení ke koncepčním a strategickým materiálům a k aktuálním problémům (možnost např. vytvářet pracovní skupiny).

Dále konstatoval, že situace v resortním výzkumu není dobrá. Je nutné změnou financování zabránit další destabilizaci výzkumných týmů. V současné době MŽP kromě programu BETA administrované Technologickou agenturou ČR (dále též „TA ČR“) nemůže výzkum v oblasti životního prostředí ovlivňovat. Zmínil přípravu nového programu BETA2, ve kterém by měla být vyhrazena alokace pro MŽP a je plánována také možnost kontinuálních výzev.

Ing. Drábová reagovala, že Státní úřad pro jadernou bezpečnost je v oblasti výzkumu v obdobné situaci jako MŽP. Doporučila vznik „koalice“ pro prosazení zásady, že stát musí mít pro svá rozhodování soustavnou výzkumnou podporu

Ing. Kříž uvedl, že MŽP usiluje o změnu metodiky hodnocení výsledků pro tuto oblast a o poskytovatelství podpory výzkumu částečně již od roku 2016 a v nové podobě od roku 2017. Dále zmínil, že bude třeba vytvořit metodiku pro hodnocení resortního výzkumu a že to může být dalším tématem pro VR. Zmínil, že v současné době probíhají intenzivní jednání s místopředsedou Bělobrádkem a náměstkem Marksem. Informoval, že MŽP požádalo

o dodatečné finanční (institucionální) prostředky pro své výzkumné organizace (ČGS, VÚV T.G.M., v.v.i., VÚKOZ, v.v.i., CENIA) již pro rok 2016. Uvedl, že MŽP má zastoupení v pracovní skupině pro rozpočet na VaV 2017+, která vznikla pod Úřadem vlády ČR. Informoval, že do konce roku 2015 má být vládě předložena nová aktualizace Národní politiky VaVaI.

4. Představení Statutu Rady - tajemnice Rady Martina Šobíšková

Tajemnice VR Šobíšková konstatovala, že původní Statut VR byl přijat v období před Reformou systému výzkumu, vývoje a inovací a orientoval činnost Rady především na spolupráci při tvorbě a realizaci výzkumných programů MŽP. Byl vlastně Radou výzkumných programů MŽP. V současné době není MŽP poskytovatelem podpory výzkumu a vývoje. Nyní navržený Statut proto orientuje činnost VR na širší spolupráci s MŽP při legislativních procesech a při podílu na ovlivňování výzkumu v oblasti životního prostředí v současné situaci. Statut jednoznačněji formuluje zásadní úlohu ministra, jehož je Rada poradním orgánem, a spolupráci s odbornými útvary prostřednictvím náměstků ministra. Další úpravy jsou technického charakteru (např. VR může s vědomím ministra projednávat aktuální otázky korespondenčně, přijímat doporučení či stanoviska pro ministra hlasováním per rollam atd). Statut VR sice nebude schvalován VR, ale jde zatím o návrh a je možné vznášet připomínky.

Předseda VR navrhl, aby VR měla 2 místopředsedy a navrhl jako druhého místopředsedu MUDr. Radima Šráma. Dále doporučil zvážení úprav odstavce 4 v článku 2 (poslání a činnost VR) a vyzval přítomné s žádostí o připomínky.

Ing. Bízek reagoval, že VR by se měla také zabývat přípravou nové Státní politiky životního prostředí (SPŽP), což však Statut VR v článku 2, odstavci 2 neumožňuje.

Ministr vysvětlil, že aktuálně platná státní politika je klíčový dokument. Byl připraven v minulém období a MŽP si je vědomo jeho nedostatků. Připomínky ke státní politice MŽP uvítá.

Anna Pasková, M.A., vedoucí oddělení politiky a strategií životního prostředí sdělila, že probíhá střednědobé vyhodnocení plnění SPŽP, že se připravuje tzv. „malá aktualizace“, která by měla být dokončena v prvním pololetí 2016 a v roce 2017 budou zahájeny práce na „velké aktualizaci“.

Poté ministr požádal paní předsedkyni Ing. Bízkovou o prezentaci.

5. Priority Technologické agentury ČR ve vztahu k environmentálnímu výzkumu – prezentace předsedkyně Technologické agentury ČR Ing. Rut Bízkové

Předsedkyně TA ČR Ing. Bízková představila činnosti TA ČR, komentovala prezentaci priorit TA ČR ve vztahu k výzkumu v oblasti ŽP (viz příloha) a mimo jiné zdůraznila, že je nutná změna zákona, která umožní MŽP poskytovatelství a tím i roli partnera pro Radu pro výzkum, vývoj a inovace (RVVaI). Bude tak možné účinněji usilovat o posílení výzkumu ve veřejném zájmu, zefektivnit vynakládané prostředky v oblasti výzkumu životního prostředí a zvrátit trend poklesu institucionálních prostředků pro resortní organizace, které se výzkumem životního prostředí zabývají. Podpořila, že by se na MŽP mělo vrátit financování resortních

organizací a že by MŽP mělo usilovat o zástupce v RVVaI. Vyzvala dále členy VR k formulování námětů pro cíle programu EPSILON.

Poté se ujal moderování pan předseda VR prof. Moldan a požádal Ing. Kříže o představení návrhu věcného záměru zákona o podpoře VaVaI.

6. Věcný záměr zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací - náměstek ministra Jan Kříž

Ing. Kříž stručně představil Věcný záměr nového zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací, který je v současné době v meziresortním připomínkovém řízení. Je předložen ve variantách a MŽP se kloní k variantě 2a (vznik nového zákona se zřízením ministerstva pro výzkum a vývoj) s požadavkem poskytovatelství pro MŽP.

Doc. Krechl upozornil zejména na nepochopení autorů návrhu ve věci institucionálního financování, na směřování pojmů hodnocení a financování.

7. Různé (např. Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací, Strategické materiály Ministerstva životního prostředí)

Předseda VR upozornil na dokumenty „Národní priority orientovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací a “Přehled strategických materiálů MŽP, které byly přiloženy k programu zasedání. Předseda VR ocenil, že MŽP poskytlo přehled strategických materiálů MŽP (schválených i rozpracovaných).

V rámci tohoto bodu proběhla rozsáhlá diskuse, do které se zapojili prakticky všichni členové VR. Zazněly například následující podněty:

Ing. Bízková

TA ČR bude mít v blízké době k dispozici studii o spolupráci státu s organizacemi, které se zabývají výzkumem, v SRN. Měla by být podnětná např. pro řešení postavení organizací, které se výzkumem zabývají, ale nemají statut výzkumné organizace (např. Český hydrometeorologický ústav). Studie bude pro VR k dispozici. Je nutné zajistit odbornou podporu státní správy založenou na výzkumu. Rada pro výzkum, vývoj a inovace (RVVaI) je špatně koncipována, chybí v ní představitel státní správy. MŽP by mělo usilovat o zástupce v RVVaI.

RNDr. Ing. Rožnovský

Dokument „Příprava realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody“, který byl schválen vládou, by měl být využit pro prosazení náhledu na výsledky výzkumu nejen z čistě ekonomického hlediska: měřítkem nemá být jen krátkodobý zisk. V oblasti zemědělství nemá jít jen o hledisko aktuální produkce, ale je nutné přihlížet k problematice ochrany půdy a biodiverzity.

Prof. Marek

Upozornil, že je v Poslanecké sněmovně zákon o veřejných zakázkách a že má k dokumentu připomínky. Ministr prof. Marka požádal o zaslání připomínek.

Mgr. Venera

Administrativní kapacita pro agendu VaV na MŽP byla za minulé vlády utlumena. Je důležité, aby poskytovatelem podpory resortního výzkumu byl zřizovatel, který nejlépe ví, jaké má výzkumné potřeby a a co potřebuje zadat svým resortním organizacím k řešení. Musí na to také mít adekvátní administrativní kapacity. Doporučuje prosadit zástupce MŽP v RVVaI. Absence dlouhodobě přispívá k nevýhodnému postavení MŽP při jednáních o zajištění resortního výzkumu.

MUDr. Šrám

V rámci programu BETA by měly být podpořeny projekty navazující na dosavadní výzkumy věnované vlivům znečištění ovzduší na zdravotní stav populace. Uvedl, že má připravený návrh výzkumného programu „Vliv prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech Ústeckého kraje“. Ing. Bízková reagovala, že tento výzkum není vhodné realizovat v rámci programu BETA. Předseda VR požádal o zaslání návrhu tajemnici VR. V diskusi se návrhu dostalo plné podpory Vědecké rady.

Doc. Krechl

Upozornil, že hodnocení výsledků výzkumu a vývoje nelze provádět kvalitně a zároveň levně. V ČR chybí ekvivalent Frauenhoferova institutu. V další diskusi zazněly opačné názory (Ing. Jiří Hladík, Ph.D.), Frauenhofer není řešením pro resortní výzkum podporující státní správu, je cílen spíše na technologický rozvoj.

Prof. Danihelka

Upozornil na nesnadný úkol MŽP prosazovat podporu multidisciplinárního výzkumu v oblasti životního prostředí v konkurenci partikulárních zájmů.

8. Závěry

Předseda VR vyzval k zasílání připomínek a námětů tajemnici VR Martině Šobíškové (Martina.Sobiskova@mzp.cz):

- ke Státní politice životního prostředí – termín 30. 9. 2015;
- k návrhu Statutu VR – termín 30. 9. 2015;
- k prioritám programu EPSILON a případně k dalším prioritám TA ČR – termín 30. 9. 2015;
- podklady (návrh priorit) pro přípravu politiky výzkumu na MŽP (koncepte výzkumu) – termín 30. 9. 2015;
- k věcnému záměru zákona o podpoře výzkumu, vývoje a inovací – termín 23. 9. 2015.

Ministr poděkoval všem přítomným za účast.

Příloha:

Prezenční listina

Prezentace „Priority Technologické agentury ČR ve vztahu k environmentálnímu výzkumu“

Návrh výzkumného programu – „Vliv životního prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech Ústeckého kraje“

Náměty ke Státní politice životního prostředí

Zapsala: Martina Šobíšková, tajemnice VR

Schválil: prof. Moldan, předseda VR, v.r.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Mgr. Lenka PTÁČKOVÁ MELICHAROVÁ, MBA
náměstkyně pro strategie

V Praze dne 6. 11. 2015

Č.j.:MZDR 67873/2015-2/OKS

MZDRX00S2OXH

MZDRX00S2OXH

Stanovisko k návrhu výzkumného programu „Vliv prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech Ústeckého kraje“ (Program Teplice 2)

Vážený pane,

v reakci na žádost vaší sekce Vám níže sdělujeme stanovisko Ministerstva zdravotnictví k předloženému návrhu výzkumného programu „Vliv prostředí na zdravotní stav populace v pánevních okresech Ústeckého kraje“ (Program Teplice 2).

Projekty výzkumného programu by mohly být přínosné, pokud se podaří dořešit dále uvedené nedostatky a zajistit tak efektivní využití vložených prostředků. V rozsahu dle předloženého znění návrhu existuje riziko, že realizace záměru nepovede k očekávaným výsledkům.

Odůvodnění:

Návrh představuje široce koncipovaný a finančně náročný výzkum, zahrnující z části aplikovaný, z části základní výzkum, doplněný monitoringem ovzduší a intervenčními programy. Intervenční programy uvedené v návrhu postrádají prvek definice účinku intervence a způsob hodnocení účinku. Investovat do intervenčních programů, kde není objektivně měřitelný efekt, se rozchází se zásadami programů veřejného zdraví založeného na důkazech (evidence-based public Health).

Předložený materiál obsahuje jedenáct ne zcela přesně formulovaných námětů projektů, je kusý a stručný, postrádá přesně definované cíle a očekávané přínosy. Pokud za hlavní cíl budeme považovat porovnání výsledků z projektu Teplice 1 (dále „T1“) s plánovanými projekty Teplice 2 (dále „T2“), pak některé navrhované projekty nemohou tento cíl naplnit, protože jsou plánovány v jiných lokalitách, mají jiný předmět sledování, nebo vůbec nebyly součástí projektu T1.

Doporučovali bychom, v souladu s obvyklými požadavky rady vlády pro vědu, výzkum a inovace v Grantové agentuře ČR a Technologické agentuře ČR, podřídit návrh nezávislé oponentuře národních i zahraničních odborníků v dané oblasti.

Základní otázkou také je, k čemu mají výsledky daného projektu sloužit – z uvedeného popisu není zřejmé, zdali primárně pro rozšíření obecných znalostí prostřednictvím základního výzkumu nebo pro zlepšení zdravotního stavu daných obyvatel, nebo zda se jedná o projekt, který má shromáždit data pro kvantitativní hodnocení zdravotních rizik. Projekt směšuje různé typy studií, z nichž některé vůbec na Program T1 nenavazují.

Specifické komentáře k dílčím projektům

1. Monitorování ovzduší, zejména PM2.5 a PAU (B[a]P) v lokalitách, kde budou studie prováděny

Monitorování ovzduší je ČHMÚ ve spolupráci se zdravotními ústavy rutinně prováděno v síti stacionárních stanic, z těchto výsledků by měl vycházet i záměr projektu opírající se o změny v kvalitě ovzduší za posledních dvacet let. Stručná informace, že bude prováděno měření bez uvedení informace na kolika stanicích, v jakém rozsahu, po jak dlouhou dobu atd. neumožňuje posoudit přínosy projektu.

Jelikož nejde o monitorování individuální expozice žádného z účastníků navrhovaných studií, prakticky celý navrhovaný program nebude informovat o individuální expozici PAU ze znečištěného venkovního ovzduší. Ostatní sledované biomarkery mohou být ovlivněny zásadním způsobem z dalších, zcela běžných zdrojů souvisejících s faktory životního stylu a nikoliv se znečištěním venkovního prostředí. Jde o zcela zásadní problém pro interpretaci výsledků všech studií založených na geografické (ekologické) definici expozice.

2. Nemocnost dětí

Rozdíly mezi lokalitami pravděpodobně nepřinesou zásadní rozdíly oproti T1. Jestliže byly nalezeny asociace ve vztahu ovzduší versus zdraví v T1, nebude nalezena jiná zásadní asociace, která by změnila náhled na působení faktorů znečištěného ovzduší a zdraví. Z projektu není totiž vůbec jasné, jakou novou hypotézu než tu, která byla prokázána již v Programu Teplice 1, by studie měla testovat. Otázka vztahu k „dalším determinantám“ je zcela nejasná, neboť nejsou přesně definovány a chybí jakákoliv hypotéza. Pokud bude zjištěna změna v dětské nemocnosti ve srovnání s T1, bude interpretace výsledků, s přihlédnutím ke všem dalším faktorům, nejednoznačná.

3. Ovlivnění novorozenců prostředím.

Tato oblast se dotýká základního výzkumu. Vztah mezi PAU v ovzduší a ve stravě je zcela nejasný. Tento vztah by mohl být sledován v případě, že potraviny používané k přípravě stravy by pocházely ze studované oblasti. V reálném životě toto není pravdou, ve studii ani není náznak, jak se toto bias bude hodnotit – tento unikátní komplexní přístup díky výše uvedenému confoundru nemůže přinést žádná evidence based data, natož aby výsledky těchto studií byly použity pro řízení rizika.

V záměru chybí specifikace, jaké baterie genů budou předmětem analýzy a jak bude měřen vliv na metabolismus novorozenců. Z uvedeného textu vůbec nevyplývá, jak budou hodnoceny účinky znečištění ovzduší na dráhy významné pro vývoj mozku. Ovlivnění významných drah ve vývoji mozku bez podrobných neurologických a neurofysiologických studií, které nejsou součástí

projektu, se jeví jako velmi diskutabilní. Není uvedeno, jak hodlají autoři odlišit podíl efektu způsobeného dietární a inhalační expozicí. Není uvažována pracovní expozice ani délka pobytu v sledované oblasti. Pokud je hlavním cílem T2 porovnání s výsledky T1, resp. zhodnocení vývoje, pak tomu neodpovídá také výběr lokalit tohoto projektu - Most a České Budějovice místo Teplic a Prachatic. Vzhledem k charakteru projektu citelně chybí souhrn současného stavu poznání v dané oblasti, na který by měl projekt navazovat.

Jde o nejdražší navrhovanou formu studie, kdy expozice je měřena na geografickém principu a prostřednictvím biomarkerů, integrujících expozici dietární i respirační cestou, takže bude prakticky nemožné uzavřít studii tak, že pouze zevní prostředí způsobuje dominantní efekt. Studie má jednoznačně charakter základního výzkumu, opírajícího se z části o biomarkery, jejichž klinický význam není jasný a pro praktické potřeby řízení zdravotní politiky je význam exploratorní studie tohoto typu okrajový.

4. Vyšetření respiračních funkcí dětí

Z popisu projektu nevyplývá, co nového by jeho výsledky měly přinést, co vlastně chce projekt zjistit. Je otázkou, zda relativně málo robustní ukazatele plicních funkcí FEV, FEV1, PEF jsou dobrými markery pro hodnocení „respiračního zdraví“. Není zde jasně popsáno, jakým způsobem bude vyloučen vliv makroklimatických podmínek a epidemiologické situace, otázka co je „vyšší“ a „nižší“ znečištění ovzduší. Nejsou uvedena kritéria výběru. Vztah znečištěného ovzduší a zdravotního stavu je již ověřen celou řadou odborně oponovaných a publikovaných studií. Toto sledování nemůže přinést jiné výsledky, než ty které již v odborné literatuře byly publikovány. Naopak pravděpodobnější je, že nepřinese žádné interpretovatelné výsledky vzhledem k malému počtu probandů ve studii.

5. Studium přenosu genetického poškození mezi generacemi.

Sledování reparační kapacity a adaptačních mechanismů patří do základního výzkumu. Speciálně tato část by rozhodně měla být posouzena nezávislou skupinou odborníků v rámci ČR i zahraničními odborníky zabývající se obdobnou tematikou. Podobně jako v případě projektu číslo 3 je tento obtížně uplatnitelný pro praktickou regulaci environmentálních rizik. Přichází však s myšlenkou, jejíž potvrzení by mohlo mít i závažné etické konsekvence. Zásadní otázkou je opět výkon studie, protože počet účastnic studie je skutečně velmi malý 30 matek + 30 dcer na okres.

6. Stanovení kvality spermií u mužů ve sledovaných lokalitách.

Tento projekt navazuje na Program T1 a zasloužil by si podporu. I v tomto případě jde však o projekt základního výzkumu, nejsou zohledněny další vlivy, např. pracovní expozice sledovaných mužů. Podobně jako v předchozím projektu bude nutná nezávislá oponentura.

7. Vývoj úmrtnosti, nemocnosti a střední délky života

Projekt zahrnuje rutinně prováděné hodnocení běžně dostupných dat zdravotní a demografické statistiky, kdy principiálně není možné kontrolovat efekt jiných, než geografických expozic. Hodnocení je běžně prováděno prostřednictvím ÚZIS a hygienické služby, a to bez nákladů, které jsou v projektu uvedeny. Navíc nemusí být standardizována, protože v této podobě jsou již k dispozici. Zcela chybí vysvětlení, jak bude zohledněno ovlivnění sledovaných ukazatelů socioekonomickými vlivy ve studovaných oblastech včetně např. psychosociálních deprivací.

8. Cílená prevence environmentálně zatížených skupin

Projekt slibuje zjistit důvody negativního stavu respiračních onemocnění, obezity i dalších chronických onemocnění na základě dotazníku. Za 800 000 Kč se mají vypracovat výživová doporučení založená na deskriptivních datech dotazníkového charakteru, nevyužívají se žádné výsledky jiných souvisejících projektů a zásadní problém je, že neuvádí, jak bude účinnost navrhovaných intervenčních opatření ověřena.

Otázkou je reprezentativnost vyhodnocení jídelníčku 50 dětí na okres včetně zohlednění socioekonomického stavu rodin, jak budou hodnoceny „další deprivace“? Nejedná se o výzkum, ale o návrh intervence, kde bude otázkou validita získaných analytických dat.

9. Sociologická studie

Předmětem je zjišťování socioekonomických faktorů a aspektů životního stylu spolu se subjektivně vnímaným zdravotním stavem. Není jednoznačně uvedeno kterých dětí a matek a kolika osob se vyšetření bude týkat. Studie podobného typu by byla nesmírně užitečná, ovšem předmětem zkoumání by nesmělo být zkoumání subjektivního vnímání zdravotního stavu, ale objektivního zdravotního stavu.

10. Sociologická studie

Tento projekt není výzkumem, ale intervencí. Řadu těchto oblastí řeší projekt „Školy podporující zdraví“ a další projekty a programy podpory zdraví, a to s výrazně nižšími finančními náklady, než je v tomto projektu uvedeno. Z hlediska MZ se nelze kompetentně vyjádřit, jelikož je projekt popsán jen velmi stručně a obecně.

11. Uplatnění výsledků pro praktická opatření (na národní, regionální a lokální úrovni)

Nejedná se o vědecký projekt, ale šíření výsledků, kdy některé projekty nemají zformulovány pořádně ani cíle, kterých má být dosaženo, jiné mají charakter základního výzkumu, na jejichž základě není možné přijímat žádná intervenční opatření.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Vážený pane,

předpokládám, že předložené sdělení společně s věcnou argumentací je dostatečné a těším se na další spolupráci.

S pozdravem

Vážený pan

JUDr. Jan Kněžínek

Náměstek pro řízení Sekce Legislativní rady vlády

Úřad vlády české republiky

Nábřeží Edvarda Beneše 4

118 01 Praha 1

Ministerstvo zdravotnictví, Palackého náměstí 4, 128 01 Praha 2
tel./fax: +420 224 9721 111, e-mail: mzcr@mzcr.cz, www.mzcr.cz